Master Cultural Geography, programma Tourism Geography and Planning

Toerisme: een steeds wetenschappelijker onderzoeksgebied

Er is steeds meer wetenschappelijke belangstelling voor onderzoek over toerisme. Dat blijkt onder meer uit de € 250.000,- die de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) heeft uitgetrokken voor het onderzoek van dr. Dorina Buda bij de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). Dr. Buda is een Rosalind Franklin Fellow bij de Groningse universiteit en ontving de prestigieuze NWO-Vernieuwingsimpuls VENI-beurs in 2016. Het Rosalind Franklin Fellowship Programme is in het leven geroepen om talentvolle internationale onderzoekers aan te trekken die onderzoek op topniveau kunnen doen.

DOOR FRANK SCHRÖER

Dr. Dorina Buda

Buda bestudeert geografie van toerisme met een focus op emotie en 'dark tourism'. Zelf is ze van jongs af aan een verklaard reiziger. "Ik heb altijd al veel gereisd, maar het viel me op dat er nog weinig studie naar was gedaan. Zo kon ik deze twee zaken mooi combineren. Je kunt wel toerisme studeren op hbo-niveau in Nederland, maar dan kom je meer op het operationele terrein terecht. Op wetenschappelijk niveau onderzoeken we wat de impact van toerisme is op verschillende terreinen, bijvoorbeeld op sociaal-, cultureel-, milieu- en politiek terrein."

'Dark tourism'

Haar onderzoeksveld is toerisme en emotie, met speciale belangstelling voor 'dark tourism'. Dat is een ander soort toerisme dan wat vroeger gangbaar was: "Vroeger had je vooral toerisme dat uitging van 'sun, sand, sea and relaxation'. Dat soort toerisme is er natuurlijk nog steeds en maakt een groot deel uit van de toeristenstroom", zegt Buda.

Een definitie van 'dark tourism' is 'het reizen naar conflictgebieden, 'hot spots' en historische plaatsen waar zich 'duistere' gebeurtenissen hebben afgespeeld". Toeristen gaan om bepaalde redenen naar dat soort gebieden. "Mensen hebben een verschillende motivatie om naar een bepaalde plek af te reizen waar iets is gebeurd of waar nog een conflict aan de orde is. Dat kan zijn omdat mensen nieuwsgierig zijn of spanning zoeken, maar het kan ook zijn omdat ze oprecht willen begrijpen, waarom iets in het verleden is gebeurd, en lessen willen leren voor de toekomst, of omdat er in het verleden iets is gebeurd met hun eigen familie. Denk hierbij aan een bezoek aan het Anne Frankhuis in Amsterdam of aan Kamp Westerbork."

"Ik ben met het geld van NWO bezig met een onderzoek naar toerisme in de Palestijnse gebieden. Gebieden waar veel slecht nieuws vandaan komt, maar waar toch heel veel toeristen naar toe gaan. Het zou mooi zijn wanneer, als resultaat van mijn onderzoek, het toerisme naar die gebieden duurzamer wordt. Toerisme is immers een belangrijke inkomstenbron voor de mensen daar."

Zowel oudere als jonge mensen op zoek naar heftige gebeurtenissen in het verleden, zoals hier in Kamp Westerbork

Cultuur-, zon-, en 'dark'-toerisme

"Wat je in veel gevallen ziet, is dat mensen op vakantie gaan naar een bepaald gebied voor de omgeving, de natuur en de cultuur, en daarbij ook een plek bezoeken waar iets heftigs is gebeurd. Maar je hebt ook mensen die nu naar Molenbeek gaan om te kijken waar de terroristen van Parijs en Brussel zijn opgegroeid. Dat gebeurt om verschillende redenen. Om te laten zien dat ze niet bang zijn voor terroristen of omdat ze het gevoel hebben dat ze de plaatselijke bevolking ondersteunen met hun aanwezigheid. Dat gebeurde al in Noord-Ierland tijdens de onlusten daar. Als daar een bom was ontploft of een aanslag had plaatsgevonden, reisden mensen daar al naar toe om te kijken. Tegenwoordig zijn er ook toeristen die een kijkje nemen bij Fukushima."

"Als het rustig wordt in zo'n gebied, dan neemt de belangstelling ook snel weer af. Dat zag je bijvoorbeeld bij het cruiseschip Costa Concordia dat aan de kust van Italië was gekapseisd. Dat trok veel extra toeristen. Toen het schip was weggesleept, was de belangstelling voorbij en werd het weer een ingeslapen, zonnig strandje met badgasten."

> "Het verbindende woord tussen die niches bij toerisme is *emotie*"

"Toerisme ontwikkelt zich meer en meer in niches, zoals zontoerisme, cultuurtoerisme en ook 'dark' toerisme. Het verbindende woord tussen die niches is emotie: bij zon en zee horen de emoties geluk, hoop en rust, bij cultuur de emoties verbazing en dankbaarheid en bij 'dark' de emoties angst en boosheid."

Als plekken van vroegere oorlogen worden bezocht om ervan te leren, is dan de titel 'dark tourism' niet misleidend? "In wetenschappelijke kringen is veel gediscussieerd over deze naam. Toch vinden we het wel passend. Het is ook maar welke connotatie je aan het woord geeft. 'Dark' hoeft niet per se negatief of occult te zijn."

Masterstrack Tourism Geography and Planning

De Campus Fryslân gaat het masterprogramma Tourism Geography and Planning aanbieden, die wordt ontwikkeld door de faculteit Ruimtelijke Wetenschappen (FRW) van de Rijksuniversiteit Groningen. FRW en Campus Fryslân werken hiervoor samen met Stenden Hogeschool in Leeuwarden. Dorina Buda en enkele collega's zijn betrokken bij het opzetten van het masterprogramma: "We willen de studenten leren hoe de dynamiek is van toeristen en bewoners op toeristische plaatsen. We leren hun te kijken en te onderzoeken, hoe toerisme in relatie staat met het geografisch perspectief. Tenslotte bestuderen we hoe de omgeving omgaat met een toeristisch object of met toeristen. Toerisme is immers niet alleen economisch relevant, het heeft ook een politieke component en is een sociaal fenomeen. Allemaal aspecten die wij meenemen in het curriculum van het masterprogramma."
De komende periode wordt het curriculum voor het masterprogramma verder uitgewerkt en klaargemaakt om de eerste groep studenten in september 2017 te kunnen begroeten in Leeuwarden.